

**Sirhowy Valley
Country Park
Countryside
Collector Trail**

**Llwybr Casglwyr
Cefn Gwlad
Parc Gwledig
Cwm Sirhywi**

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Gymraeg, ac mewn ieithoedd a fformatau eraill ar gais.
This document is available in Welsh, and in other languages and formats on request.

Countryside Collector Trails

are a fantastic way to discover more about your local countryside.

There are waymarked trails and many unmarked tracks around Sirhowy Valley Country Park for you to enjoy. Dotted along these tracks and trails are ten, easy to find, numbered posts, each with the name of a creature or plant that is found in that part of the park. As you find the posts, just write the name of the creature or plant in your album next to the correct number. There's a map included in the book to help you find your way.

Once you've collected at least **FIVE** names, send us a stamped addressed envelope (*don't send your album*) with your completed card claim form and we'll send you your free collector cards; the address is on the back of the book. Remember, you'll need to fill out the questionnaire to qualify for your cards.

Each time you come to the park you can collect more cards by exploring different parts of the park and finding more posts. There are three parks to visit and three books to complete – collect all 30 cards and win a free gift!

Happy Collecting!

Mae'r Llwybrau Casglwyr Cefn Gwlad

yn ffordd wych o ddarganfod mwy am eich cefn gwlad lleol.

Mae nifer o lwybrau â chyfeirbwynt a nifer o lwybrau heb eu marcio o amgylch Parc Gwledig Cwm Sirhywi i chi eu mwynhau. Wedi eu gwasgaru ar hyd y llwybrau hyn mae deg postyn hawdd i'w ffeindio sydd wedi eu rhifo, pob un gydag enw creadur neu blanhigyn y gellir ei ddarganfod yn y rhan hynny o'r parc. Wrth i chi ddarganfod y pyst, ysgrifennwch enw creadur neu blanhigyn yn yr albwm nesaf at y rhif cywir. Mae yna fap yn gynwysedig yn y llyfr i'ch helpu i ddarganfod eich ffordd.

Unwaith rydych wedi casglu o leiaf **PUM** enw, anfonwch amlen hunangyfeiriedog (*peidiwch ag anfon eich albwm*) gyda'ch ffurflen cerdyn hawlio cwbledig a byddwn yn anfon eich cardiau casglwyr am ddim atoch; mae'r cyfeiriad ar gefn y llyfr. Cofiwch bydd angen i chi lenwi'r holiadur er mwyn bod yn gymwys i gael eich cardiau.

Bob tro rydych yn dod i'r parc, gallwch gasglu mwy o gardiau drwy archwilio gwahanol rannau o'r parc a darganfod mwy o byst. Mae yna dri pharc i'w hymweld, a 3 llyfr i'w cwblhau – casglwch y 30 cerdyn ac enillwch rodd am ddim!

Mwynhewch wrth Gasglu!

A dictionary required

This creature has a wonderful language of its own. Its footprint is a 'spur'; its bank-side resting place a 'hover'; its poo a 'spraint'; and its home a 'holt'. The waters of the Sirhowy are clean, full of fish and have lots of plant cover on the banks – that's why they've returned here to live.

Mae angen geiriadur

Mae gan y creadur hwn iaith hyfryd ei hunan. Yr enw Saesneg am ei ôl troed yw 'spur'; yr enw Saesneg am ei fan gorffwys ar ochr-y-lan yw 'hover'; yr enw Saesneg am ei faw yw 'spraint'; a'r enw Saesneg am ei gartref yw 'holt', sy'n golygu gwâl. Mae dyfroedd y Sirhywi yn lân, llawn o bysgod a gyda digon o gysgod i blanhigion ar y glannau - dyma pam maent wedi dychwelyd yma i fyw.

Head start

2

This plant tells us that the woods in which it grows are very old. That's because they are good at filling a space but not so good at moving to new ones. They have to be able to grow and flower before the trees above them shade them out. They store up all the food they need to grow in bulbs underground and use this to get a head start over the trees.

Ar y blaen

Mae'r planhigyn hwn yn dweud wrthym fod y goedwig lle mae'n tyfu yn hen iawn. Mae hynna oherwydd maent yn dda wrth lenwi gwagle ond nid ydynt mor dda wrth symud i lefydd newydd. Mae'n rhaid eu bod gallu tyfu a blodeuo cyn i'r coed uwch eu pennau eu cysgodi'n gyfan gwbl. Maent yn storio'r holl fwyd maent eu hangen i dyfu mewn bylbiau dan ddaear ac maent yn defnyddio hyn i gael blaen ar y coed.

STICK CARD HERE

2

GLUDO CARDIAU YMA

3

Recycling rotter

Everything gets recycled in these woods (except litter). Fungi, like this, feeds on dead and dying trees, rotting it back into nutrients which other plants will use to grow. This fungi is edible too when its young – but don't try it unless you're a fungi expert.

STICK CARD HERE

3

GLUDO CARDIAU YMA

Ailgylchu

Mae popeth yn cael ei ailgylchu yn y goedwig (ar wahân i sbwriel). Mae ffyngau, fel y rhai hyn, yn bwydo oddi ar goed sy'n marw neu wedi marw, gan ei bydru yn ôl i'r maetholion y bydd planhigion eraill yn eu defnyddio i dyfu. Gellir bwyta ffyngau hefyd pan fo'n ifanc - ond peidiwch â cheisio gwneud hyn oni bai eich bod yn arbenigwr ar ffyngau.

4

Apples you can't eat

The small red brown balls you can see on oak twigs are made by wasps. The grubs cause the trees to swell and grow around them. Inside, the grubs feast on the woody tissue being made by the tree. You may find a small hole as well – that's where the adult gall wasp has left.

STICK CARD HERE

4

GLUDO CARDIAU YMA

Afalau ni allwch eu bwyta

Mae'r peli bach brown a coch galwch eu gweld ar frigau derwen yn cael eu creu gan wenyn. Mae'r lindys yn achosi i'r coed i chwyddo ac i dyfu o'u hamgylch. Y tu mewn, mae'r lindys yn bwydo ar y meinwe pren sy'n cael ei greu gan y goeden. Efallai y byddwch yn darganfod twll bach hefyd - dyma ble y gadawodd gwenynen y derw.

Girls are brighter than boys

It doesn't happen often in the natural world where the female is bigger and more colourful than the male but this insect does just that. She is more orange and has bigger false eyes to scare of predators. This is the most common of our butterflies and unlike most other will fly on dull and drizzly days.

Merched sy'n well

Nid yw cael benyw sy'n fwy o faint ac yn fwy lliwgar na'r gwryw yn digwydd yn aml ym myd natur ond mae'r prfyn hwn yn llwyddo i wneud hynny. Mae hi'n fwy oren ac mae ganddi lygaid ffug mwy o faint i roi ofn i ysglyfaethwyr. Dyma'r fwyaf cyffredin o'n pili-palaod, ac yn wahanol i'r mwyafrif, bydd yn hedfan ar ddiwrnodau sych a gwlyb.

5

STICK CARD HERE

5

GLUDO CARDIAU YMA

My cousin's a right boar!

There's a rusty brown creature at Ynys Hywel Farm whose cousin is a wild boar. That where it gets its long snout from – it's great for rooting up food. Its other cousin is from the West Indies and doesn't mind the sun one bit, which means this creature doesn't get sunburnt all that easily either. It happily lives at the farm until it becomes part of a popular breakfast sandwich.

Mae fy nghefnder yn fochyn!

Mae yna greadur brown rhydyld ar Fferm Ynys Hywel sydd â chefnder sy'n faedd gwyllt. Dyna o ble mae'n cael ei drwyn - mae'n wych ar gyfer dod o hyd i fwyd. Mae'r cefnder arall o India'r Gorllewin ac nid oes ots ganddo am yr haul, sy'n golygu nad yw llosgi yn yr haul yn poeni'r creadur hwn lawer chwaith. Mae'n byw'n hapus ar y fferm nes iddo ddod yn rhan o frecwast poblogaidd.

Wales' national symbol?

You'll find this striking plant growing on the sides of ponds and lakes. Its yellow flower is said to be the inspiration for the fleur-de-lis emblem. In summertime, take a look amongst the leaves at the base where you may find the empty shells of dragonfly larvae where they've attached themselves before hatching out into the flying adult dragonflies.

Symbol cenedlaethol Cymru?

Byddwch yn darganfod y planhigyn trawiadol hwn yn tyfu ar ochrau pyllau a llynnoedd. Yn ôl y sôn y blodyn melyn oedd yr ysbrydoliaeth ar gyfer arwyddlun y fflŵr-de-lis. Yn ystod yr haf edrychwch ymhlith y dail ger y sylfaen ac efallai y byddwch yn darganfod cregyn gwag larfau gwas y neidr lle maent wedi cysylltu eu hunain cyn deor a dod yn weision y neidr hŷn.

Hot flyer

This small woodland bird flies all the way from Africa to spend its summer here at Graig Goch. About the size of a Robin, it has a red breast and a red tail that it flicks up and down. It's other name is Firetail! It nests in holes in trees and feasts on the

insects
found in
these
woods.

Ehedwr poeth

Mae'r aderyn coetir bach hwn yn hedfan yr holl ffordd o Affrica er mwyn treulio'i haf yma yng Nghraig Goch. Tua maint Robin Goch, mae ganddo frest goch a chynffon coch sy'n codi a gostwng. Ei enw arall yw 'Firetail'! Mae'n nythu ar dyllau mewn coed ac yn bwydo ar y pryfed sydd yn y coed.

Rhedwr dan dŵr

I lawr ger yr Afon Sirhywi efallai byddwch ddigon lwcus i weld aderyn bach brown gyda brest wen. Mae'n chwilio am ei fwyd o dan dwr drwy gerdded ar hyd gwely'r afon, yn erbyn y llif, ac edrych o dan gerrig ar gyfer mwydod, pryfed a phenbyliaid. Mae'n hoff o eistedd ar gerrig a siglo i fyny ac i lawr cyn gwneud ei ymarferion dan dwr.

Underwater runner

Down by the Sirhowy River you may be lucky enough to see a small brown bird with a white breast. It searches for its food underwater walking up the riverbed, against the flow, looking under stones for worms, insects and tadpoles. It likes to perch on rocks and bob up and down before making its underwater excursions.

101 uses of a plant

This straggly plant grows on hilltops on poor soil and where trees can't shade it out. Throughout time it's had many different uses. Some of these were for mattresses, roofing, basket making, as a dye, ropes, fuel, knife handles, brushes, food for farm animals, packing in the transport of bricks and even making beer.

10

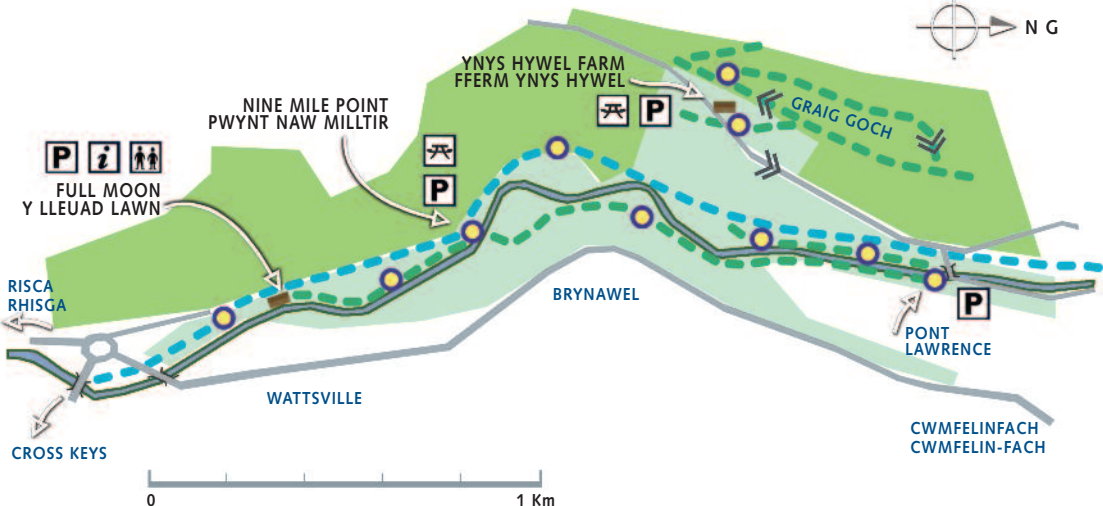

101 o ddefnyddiau planhigyn

Mae'r planhigyn heglog yn tyfu ar ben brynau mewn pridd gwael lle na all coed ei gysgodi'n gyfan gwbl. Yn ystod ei amser mae wedi cael sawl defnydd gwahanol. Ymhlith y rhain roedd matresi, toi, creu basgedi, fel llifyn, rhaffau, tanwydd, carnau cyllyll, brwsys, bwyd ar gyfer anifeiliaid fferm, pacin ar gyfer cludo brics a hyd yn oed gwneud cwrw.

Parc Gwledig Cwm Sirhywi

How to get to the Sirhowy Valley Country Park

By bus

Service 56 Newport to Tredegar.

By bike

National cycle route 47 (The Celtic Trail) runs the full length of the park.

By car

The main entrance to the park is off the Cross Keys roundabout at the junction of the A467 / A4048 (Silent Valley Waste Transfer Station roundabout). Look out for the brown tourist sign. For Ynys Hywel Farm, follow the brown tourist signs off the A4048 in Cwmfelinfach.

Sut i gyrraedd Parc Gwledig Cwm Sirhywi

Gyda bws

Gwasanaeth 56 Casnewydd i Dredegar.

Gyda beic

Mae'r llwybr beicio genedlaethol 47 (Y Llwybr Geltaidd) yn rhedeg hyd llawn y parc.

Gyda char

Mae'r brif fynedfa i'r parc oddi ar gylchfan Crosskeys ger cyffordd yr A467 / A4048 (Cylchfan Gorsaf Trosglwyddo Gwastraff Silent Valley). Cadwch lygad allan am yr arwydd twristiaid brown. Ar gyfer Fferm Ynys Hywel, dilynwch yr arwyddion twristiaid brown oddi ar yr A4048 yng Nghwmfelin-fach.

Illustrations/darluniau: Tom Percival
Design/cynllunio: Andy Dark

Countryside Collector Cards

Countryside & Landscape Service
Caerphilly County Borough Council
Council Offices
Pontllanfraith
Blackwood
NP12 2YW

Tel: 01495 270991

e-mail: countryside@caerphilly.gov.uk
www.caerphilly.gov.uk/countryside

Cardiau Casglwyr Cefn Gwlad

Gwasanaeth Cefn Gwlad a Thirwedd
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili
Swyddfeydd y Cyngor
Pontllan-fraith
Coed Duon
NP12 2YW

Rhif Ffôn: 01495 270991

e-bost: countryside@caerphilly.gov.uk
www.caerphilly.gov.uk/cymraeg/cefn gwlad

An Active Lifestyles Fund Project
Prosiect Cronfa Ffyrd o Fyw Egniol

**Look out for the other
Countryside Collector Trails at
Parc Cwm Darran and Parc
Penallta.**

**Cadwch lygad allan am y
Llwybrau Casglwyr Cefn Gwlad
eraill ym Mharc Cwm Darran a
Mharc Penallta.**

Claim Form Ffurflen Hawlio

Name Enw

Address Cyfeiriad

Postcode Cod Post

Please send me / Anfonwch ataf:

Post
Postyn

Name Enw

1 ▶

2 ▶

3 ▶

4 ▶

5 ▶

Post
Postyn

Name Enw

6 ▶

7 ▶

8 ▶

9 ▶

10 ▶

Caerphilly County Borough Council is the data controller under the Data Protection Act. The information collected from this form will be held for 2 years and will be used to evaluate the success of the trails and to check eligibility for claiming cards and free gift only. If you wish to make a request to see your data or object to the manner in which they are processed, please contact: Phil Evans, Data Protection Officer, IT Services, Ystrad Fawr, Ystrad Mynach.
Tel: 01443 863220. E-mail: dataprotection@caerphilly.gov.uk

Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yw'r rheolydd data o dan y Ddeddf Diogelu Data. Bydd y wybodaeth sy'n cael ei gasglu o'r ffurflen hon yn cael ei gadw am 2 flynedd ac ond yn cael ei ddefnyddio i werthuso llwyddiant y llwybrau ac i wirio cymhwysedd ar gyfer cardiau hawlio a'r rhodd am ddim. Os hoffech wneud cais i weld eich data neu os ydych yn gwrthwynebu i'r ffordd maent yn cael eu prosesu, cysylltwch â: Phil Evans, Swyddog Diogelu Data, Gwasanaethau TG, Ystrad Fawr, Ystrad Mynach. Rhif Ffôn: 01443 863220. E-bost: dataprotection@caerphilly.gov.uk

Collector Card Claim Form

Please answer these questions and send the page to us with your card claim. We can't send you your cards without this information. Remember, if you collect all 30 cards you'll qualify for a free gift!

Ffurflen Hawlio Carden Casglwr

SV

Atebwch y cwestiynau hyn ac anfonwch y dudalen atom gyda'ch carden hawlio. Ni allwn anfon eich cardiau atoch heb y wybodaeth hon. Cofiwch, os gasglwch y 30 carden byddwch yn gymwys i gael rhodd am ddim!

- 1 Were the posts easy to find? A oedd y pyst yn hawdd i'w darganfod? ☐ 😊 ☐ ☹️
- 2 Was the map easy to use? A oedd y map yn hawdd i'w ddarganfod? ☐ ☐
- 3 Was the information interesting? A oedd y wybodaeth yn ddiddorol? ☐ ☐
- 4 Did you enjoy the trail? A wnaethoch fwynhau'r llwybr? ☐ ☐

Tell us why Dywedwch pam wrthym

- 5 Who did the trail? Pwy aeth ar y llwybr? Number of adults, Nifer o oedolion,

number of children, nifer o blant, (what ages) (oedrannau)

- 6 When did you do the trail? (day/month/year) Pryd a aethoch ar y llwybr? (diwrnod/mis/blwyddyn) / /

- 7 Anything else you'd like to tell us? Oes unrhyw beth arall yr hoffech ei ddweud wrthym?

